

צילום: שאול גולן

05.10.2020 • 47 שנים למלחמת יום הכיפורים

"דיברתי כאבא לילדיו ולא כמפקד לחייליו"

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח אהרל"ה בכר, כתב "ידיעות אחרונות", להתלוות לחטיבת השריון 188 | האירוע שהשאיר עליו חותם בל יימחה, אשר הפך לטור איקוני לסיכום המלחמה ומתפרסם כאן שוב, היה המפגש המצמרר בין הסמח"ט שמחה אפלבאום ללוחמים שהטנקים שלהם נשרפו, חבריהם נהרגו לנגד עיניהם, וחששו לחזור להילחם | בחמלה וחוכמה הצליח אפלבאום ניצול השואה לשכנע אותם לשוב לטנקים: הוא השאיר בידם את ההחלטה, אך הסביר עבור מה הם נלחמים | בגיל 93 הוא עדיין זוכר הכל

מאיר תורג'מן

גיבורים רבים היו למלחמת יום הכיפורים. רבים מהם לא שבו הביתה. אחרים נותרו אלמונים. את הצלקות והטראומה הם נושאים בשתיקה כבר עשרות שנים.

אל"מ (מיל) שמחה אפלבאום הוא המקרה יוצא הדופן. סיפור התעלותו ברגע קריטי של הקרבות תועד על ידי איש "ידיעות אחרונות" אהרון (אהרל"ה) בכר ז"ל, שבחר לסכם את המלחמה כולה דווקא עם האירוע הזה: סמל לכל מה שיפה בצה"ל בפרט ובעם ישראל בכלל.

אפלבאום בן 93 בדיוק היום. המלחמה פרצה ביום הולדתו. הוא עדיין חי בקיבוץ נצר סירני, שעם מייסדיו הוא נמנה. אין רגע בחייו שהוא לא זוכר בבהירות, ויש הרבה מה לזכור. הוא שרד את השואה, נלחם כחייל ב"הגנה", אחר כך בצה"ל במלחמת השחרור, במבצע קדש, בששת הימים וביום הכיפורים.

אפלבאום שירת כסמח"ט בדרגת סא"ל במלחמת יום הכיפורים. הוא הוצב ברמת הגולן, בחטיבה 188, שהייתה זקוקה לשיקום אחרי שספגה אבידות קשות. אל הכוחות הצטרף אהרון בכר. "אני זוכר שצירפו אליי את בכר, שזכרתי ככותב מעולה", הוא מספר, "אמרתי לו 'אין לי זמן לדבר איתך, עד הבוקר צריך להכשיר מחדש שמונה טנקים שנפגעו'. הוא הגיע עם צלם ודאגתי שלא יהיו יחד באותו זחל"מ כדי שאם ניפגע לא נאבד את שניהם יחד".

צילום: באדיבות המשפחה

בבוקר הטנקים כבר שוקמו. הבעיה הייתה שהלוחמים שאמורים היו לאייש אותם לא היו מסוגלים לחזור לשדה הקרב. "אני רואה מולי חיילים שפופים, עם הראש למטה, בוכים", מספר אפלבאום, "הם נשארו בחיים, שלא כמו חבריהם שלא הצליחו לקפוץ מהטנקים.

לא ידעתי מה לעשות. ריחמתי עליהם. ידעתי שהם לא מסוגלים נפשית לחזור אל המלחמה, אל הטנק. היו שם רגעים של שתיקה, ובמהלכם התערבבו לי בראש תמונות מהשואה. זה נתן לי את הכוח לדבר אל חיילים שעברו את התופת והייתי צריך לשלוח אותם חזרה אל התופת. ידעתי שאני לא מדבר אליהם מתוקף הדרגה ותפקיד הסמח"ט, אלא כאדם שעבר את השואה, שבה הורי ואחותי נרצחו ולא יכולנו להרים יד, להתגונן, או לציץ".

במקום לצעוק, להתרגז, להכריח, אפלבאום אמר לחיילים כי הוא מבין אותם, חיזק אותם ואמר שהם כבר עשו את שלהם, שמי שרוצה לעזוב יכול לעשות זאת. "ידעתי שאני חייב להתייחס אליהם כמו אבא לילדיו ולא כמפקד לחייליו", הוא מספר, "לא יודע מאיפה שאבתי את המילים האלה, אבל הם יצאו מליבי והגיעו לליבם **(השיחה בין הסמח"ט לחיילים – בטורו המצורף של בכר)**. בסוף אמרתי להם: מי שרוצה, שיעלה. היו עשר שניות של שקט. הראשון שענה 'המפקד, אני עולה' היה החייל מימין, שעליו נכתב הטור של בכר, ומיד אחר כך אמרו כולם 'גם אני', 'גם אני'. רק שניים מהם נפצעו בקרבות אחר כך. אגב, בכלל לא ראיתי שבכר והצלם מקשיבים לשיחה הזאת".

אפלבאום ואשתו נעמי, הצעירה ממנו בחצי שנה, הקימו משפחה לתפארת: נולדו להם שלוש בנות, שאחת מהן נפטרה לפני שנים רבות, ויש להם תשעה נכדים, תשעה נינים – והם מצפים לבן העשירי. הוא הוציא ספר, "לא על העץ לבדו", המתאר את סיפור חייו. בגיל 93 אפלבאום עדיין מרצה בקורס מ"פים של צה"ל ומלווה בני נוער במסעות לפולין. את המספר על ידו, עליו כתב גם בכר, רואים היטב. שלושה עקרונות מנחים את מסע חייו, הוא מספר: "אימצתי לעצמי שלושה דברים שמתחילים באות ת' – תשוקה, תעוזה ותקווה".

לאפלבאום חשוב לספר ש"אבא שלי, יעקב, נפטר לי בידיים במחנה בירקנאו. הוא אמר לי: 'אתה חייב להישאר בחיים, בני היקר, כדי לספר לעולם מה קרה פה'. נדרתי אז שני נדרים: להקים יישוב בארץ ישראל במחווה לזכר ההורים שלי ולסייע להקים מדינה לעם היהודי. זכיתי להגשים את שני הנדרים".

צילום: באדיבות המשפחה